

**Уманський національний університет
садівництва Факультет лісового і садово-
паркового господарства
Кафедра садово-паркового господарства**

	<p>СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТОПІАРНЕ МИСТЕЦТВО»</p> <p>Галузь знань: 20 «Аграрні науки і продовольство» Спеціальність: 206 «Садово-паркове господарство» Освітня програма - «Садово-паркове господарство»</p>
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Компонент освітньої програми:	обов'язковий
Кількість кредитів ECTS /загальна кількість годин	3 кредитів / 90 годин
Семестр	8
Форма контролю	залік
Мова викладання	українська
Профайл викладача	<p>Осіпов Михайло Юрійович Посада: доцент кафедри садово-паркового господарства Науковий ступінь: кандидат с.-г. наук E-mail: m3dsad@gmail.com Orcid.org/0000-0001-7004-1164 Зв'язок з викладачем: +380977221644</p>
Опис дисципліни	На вивчення дисципліни для денної форми навчання виділено 90 академічних годин (3 кредити ECTS), у т. ч. аудиторних – 52 години (лекції – 26, практичні заняття – 26), самостійна робота студентів – 38 годин
Передумови для вивчення дисципліни	Освітній компонент «Топіарне мистецтво» базується на знаннях таких дисциплін: «Основи фахової підготовки», «Ботаніка», «Комп'ютерне проектування садово-паркових об'єктів», «Агротехніка зеленого будівництва», «Дендрологія», «Історія садово-паркового мистецтва», «Озеленення населених місць», «Ландшафтна архітектура».
Мета вивчення дисципліни	Курс спрямовано на формування у студентів навичок та знань, необхідних для створення та облаштування топіарних композицій. Основні аспекти включають оволодіння техніками топіарного дизайну, розвиток творчих та художніх навичок, вивчення рослинного матеріалу, використання топіарних композицій у ландшафтному дизайні, створення та догляд за топіарними формами, а також вивчення історії та культурного контексту цього виду мистецтва.

Формат дисципліни	Для денної форми навчання – очний із використанням навчальної платформи для дистанційного навчання MOODLE. За необхідності (індивідуальний графік, дистанційна форма навчання та ін.) – змішане навчання з використанням навчальної платформи Moodle, сервісів ZOOM, Google Meet, мобільних додатків та YouTube.
Компетентності відповідно до Стандарту вищої освіти та ОПП	ЗК.7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК.8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК.9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК.10. Прагнення до збереження навколишнього середовища. ЗК.11. Навички здійснення безпечної діяльності. ЗК.13. Уміння планувати та організувати свою професійну діяльність. ЗК.14. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
	СК.2. Здатність розмножувати та вирощувати посадковий матеріал декоративних рослин у відкритому і закритому ґрунті. СК.5. Здатність застосовувати інженерно-технічне обладнання на об'єктах садово-паркового господарства. СК.7. Здатність проектувати, створювати та експлуатувати компоненти рослинних угруповань на об'єктах садово-паркового господарства. СК.9. Здатність формувати композиційні ансамблі об'єктів садово-паркового господарства. СК.11. Здатність зберігати та охороняти біологічне різноманіття на об'єктах садово-паркового господарства, підвищувати їх екологічний потенціал. СК. 13. Здатність проектувати, формувати та експлуатувати фітосередовище закритого простору.
Програмні результати навчання відповідно до Стандарту вищої освіти та ОПП	ПРН 4. Володіти професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення садово-паркового господарства. ПРН 8. Уміти кваліфіковано застосовувати технології вирощування посадкового матеріалу декоративних рослин у відкритому і закритому ґрунті. ПРН 9. Проектувати та організувати заходи із вирощування садивного матеріалу декоративних деревних рослин відкритого і закритого ґрунту та формувати об'єкти садово-паркового господарства відповідно до сучасних наукових методик і вимог замовника. ПРН 12. Планувати ефективно час для отримання необхідних результатів у виробництві. ПРН 13. Результативно працювати у колективі. ПРН 14. Виконувати чітко та якісно професійні завдання, удосконалювати технологію їх виконання та навчати інших. ПРН 15. Організувати результативні та безпечні умови праці. ПРН 16. Співпрацювати з фахівцями інших галузей знань, робити фаховий внесок у колективну роботу в рамках комплексних проектів формування об'єктів садово-паркового господарства, що охоплюють різні галузі знань.
Структура курсу	Модуль 1. Основи топіарного мистецтва ЗМ1. Тема 1. Топіарне мистецтво в історії та культурі. Огляд топіарних об'єктів. Роль топіарного мистецтва у різних

культурах та його вплив на архітектуру та садове-паркове мистецтво. Перегляд та аналіз видатних топіарних робіт, враховуючи їх форми, стилі та художні особливості. Розгляд різних методів формування та використання рослин у топіарних композиціях. Аналіз взаємодії топіарних елементів з архітектурою та ландшафтною композицією. Досвід використання топіарного мистецтва у створенні паркових композицій та садових ансамблів.

Тема 2. Вивчення рослинного матеріалу та вибір рослин для топіарію. Аналіз рослин та шляхи їх формування. Вивчення різноманітності рослин, придатних для топіарного дизайну, з урахуванням їх властивостей та характеристик. Критерії та фактори, які слід враховувати при виборі рослин для створення топіарних композицій. Огляд різних методів та технік стрижки, які застосовуються для формування топіарних рослин. Детальний аналіз основних характеристик рослин, таких як текстура листя, форма, висота та колір. Розгляд особливостей рослин, які можуть впливати на їхню придатність для топіарного мистецтва (швидкість росту, стійкість тощо). Вибір та аналіз рослин для конкретного топіарного проекту, розробка плану формування рослин.

Тема 3. Основи дизайну. Композиційні аспекти в топіарному мистецтві. Розгляд та застосування принципів композиції, включаючи баланс, ритм, акцент та пропорції в топіарних композиціях. Техніка та прийоми створення гармонійних та естетично вигідних топіарних форм. Розгляд ефективного використання простору та взаємодії топіарних форм у конкретному ландшафті. Аналіз впливу кольорів на візуальний ефект та вибір правильної палітри для топіарних композицій. Створення топіарної композиції, враховуючи основи дизайну та композиційні принципи.

Тема 4. Основи роботи з садовими інструментами та безпека. Огляд основних садових інструментів, які використовуються у топіарному мистецтві. Вивчення принципів вибору та підбору садових інструментів для різних завдань у топіарному мистецтві. Навчання правильним технікам використання інструментів із метою уникнення травм та непередбачених ситуацій. Вивчення методів догляду та обслуговування садових інструментів для їхньої тривалої та ефективної роботи. Безпеки при роботі зі стрижкою рослин та формуванням топіарних композицій.

Модуль 2.

Техніка створення топіарних форм

ЗМ 2. Тема 5. Ознайомлення з техніками топіарного дизайну. Терміни формування потрібної форми. Каркаси для топіарних форм. Огляд основних технік та методів формування рослин для створення топіарних композицій. Терміни та поняття, що використовуються у процесі формування топіарних об'єктів. Розгляд етапів та послідовності кроків при створенні та формуванні рослин у відповідні топіарні форми. Вивчення методів побудови та обробки

каркасів для топіарних форм, зокрема використання металевих арматур та інших матеріалів.

Тема 6. Елементи композиції в топіарному дизайні. Огляд загальних принципів композиції та їх значення в топіарному мистецтві. Аналіз ролі та використання ліній та форм у створенні топіарних композицій. Навчання створення точкових акцентів та фокусів, які привертають увагу до конкретних елементів. Розгляд взаємодії топіарних форм з іншими елементами ландшафту чи саду.

Тема 7. Створення топіарних арок та тунелів. Формування бордюрів і живоплотів. Значення та роль топіарних арок, тунелів, лабіринтів, бордюрів і живоплотів у ландшафтному дизайні. Аналіз різних видів рослин та їх характеристик для створення топіарних арок, тунелів, лабіринтів, бордюрів і живоплотів. Методи створення топіарних арок та тунелів, враховуючи їхню структуру та архітектурні особливості. Огляд технік формування топіарних бордюрів, включаючи вибір рослин, стрижку та догляд. Створення топіарних живоплотів (лабіринтів), їх функціональних та декоративних властивостей. Вивчення методів догляду та обслуговування для забезпечення тривалої життєздатності топіарних конструкцій. Розгляд можливостей впровадження топіарних арок, тунелів, бордюрів і живоплотів у комплексні садові проекти.

Тема 8. Сучасні тенденції в топіарному дизайні (геометричні та асиметричні форми). Садовий бонсай (Нівакі). Огляд загальних змін та нововведень у топіарному дизайні, зокрема зосередження на геометричних та асиметричних формах. Геометричні форми в топіарному мистецтві. Асиметричні форми в топіарному мистецтві. Дослідження нових підходів у створенні топіарних композицій, зокрема застосування нестандартних елементів та структур. Садовий бонсай та його особливості. Вивчення сучасних тенденцій у вирощуванні садових бонсай та технік їхнього формування. Огляд стилів та методів «Нівакі» у топіарному дизайні. Сучасні тенденції у топіарному мистецтві та сучасна архітектура саду.

Тема 9. Посадка, догляд та утримання топіарних форм. Розрахунок посадкового матеріалу. Огляд етапів та основних принципів посадки топіарних форм, визначення їхнього місця в садовому просторі. Вибір та підготовка посадкового матеріалу. Підготовка ґрунту та контейнерів для посадки. Детальний аналіз технік та методів правильної посадки рослин для створення топіарних форм, враховуючи їхню висоту, розмір та форму. Комплексний догляд за молодими топіарними формами, включаючи полив, обрізку та захист від хвороб та шкідників. Особливості догляду за вже сформованими топіарними об'єктами та їхнє регулярне формування. Огляд методів розрахунку кількості рослин, необхідних для створення топіарної композиції, враховуючи їхні розміри та темп росту. Практичні поради щодо оптимального розташування та взаємодії топіарних форм у садовому просторі.

Модуль 3.

Актуальні тенденції та нововведення у топіарному мистецтві

ЗМ 3. Тема 10. Топіарне мистецтво у ландшафтному дизайні. Вибір місця для посадки топіаріїв. Розгляд методів та прийомів для успішної інтеграції топіарів у садовий ландшафт, створення гармонійних композицій. Дослідження різних стилів топіарного дизайну та їхній вплив на загальний вигляд ландшафту. Визначення факторів, які слід враховувати при виборі місця для посадки топіарних форм, таких як світловий режим, ґрунтові умови, мікроклімат тощо. Естетика розташування топіаріїв. Дослідження взаємодії топіаріїв із іншими елементами саду чи парку, створення збалансованих композицій. Практичні поради щодо вибору місця для посадки топіаріїв.

Тема 11. Топіарне мистецтво у великих садових композиціях. Розбивка території. Значення та можливості топіарного дизайну у формуванні великих садово-паркових просторів. Прийоми успішної інтеграції топіаріїв у великі садові ландшафти чи великі приватні сади. Використання топіарів для формування архітектурних елементів, таких як алеї, тераси, альтани тощо. Створення фокусних точок із допомогою топіарів. Вивчення методів розбивки великих територій для ефективного розміщення топіарних форм, з урахуванням функціональності та естетики. Взаємодія топіарних форм із іншими елементами ландшафтного дизайну, такими як водойми, скульптури та архітектурні споруди. Безпека та зручність обслуговування.

Тема 12. Топіарій для інтер'єрів. Озеленення терас та балконів. Варіанти використання топіаріїв для створення приємного внутрішнього середовища. Вибір рослин для топіарів у приміщеннях. Детальний огляд технік формування та правил догляду за топіаріями, які зростають в приміщенні. Естетика озеленення терас та балконів. Вибір рослин для зовнішніх топіаріїв. Дослідження архітектурних форм та конструкцій, які можна використовувати для розміщення топіаріїв на терасах та балконах. Вивчення різних типів контейнерів та їхнього впливу на збереження та розвиток рослин. Догляд за рослинами в контейнерах.

Тема 13. Топіарне мистецтво в ландшафтній архітектурі. Організація виставки. Вибір місця та підготовка робіт. Кар'єрні можливості та виклики у сфері топіарного мистецтва. Роль топіарного мистецтва у ландшафтній архітектурі. Впливу топіарного мистецтва на естетичну роль у створенні об'ємних композицій. Принципи створення та підготовки виставки топіарного мистецтва, включаючи вибір концепції, формування колекції та підготовку робіт. Архітектурні особливості виставкового простору. Аналіз можливостей кар'єри для фахівців у галузі топіарного мистецтва, включаючи роботу на виставках, створення власних проєктів, співпрацю з архітекторами та дизайнерами. Виклики

	та тенденції в сфері топіарного мистецтва.
Методи навчання	Розкриття навчального матеріалу з візуальним поясненням (пояснювально-ілюстративний метод); дискусійне обговорення проблемних питань (метод проблемного викладення); ситуаційні та розрахункові завдання індивідуальні та в групах (репродуктивний метод); конференції; ділові та рольові ігри; доповіді; презентації.
Політика курсу	Середовище в аудиторії – дружнє, творче, відкрите до конструктивної критики. Виконання завдань, передбачених програмою, – з дотриманням строків здачі. Відпрацювання пропущених занять – відповідно до графіку консультацій викладача. Порушення принципів академічної доброчесності – підстава для негативного оцінювання роботи студента. Методи і критерії оцінювання – поточний контроль, модульний контроль, представлення індивідуальних або групових проєктів, написання есе, участь у дискусіях (100 %).
Рекомендовані джерела інформації	<p style="text-align: center;">Базова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Білоус В.І. Садово-паркове мистецтво: Коротка історія розвитку та методи створення художніх садів. К.: Наук. Світ, 2001, 299 с. 2. Калініченко О. А. Декоративна дендрологія:[Навч. посіб.]. К.: Вища шк., 2003. 199 с. 3. Крижановська Н. Я., Вотінов М. А., Смірнова О. В. Основи ландшафтної архітектури та дизайну : підручник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. 348 с. 4. Крижановська Н. Я., Вотінов М. А., Смірнова О. В. Основи ландшафтної архітектури та дизайну : підручник; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. 348 с. 5. Кучерявий В.П. Історія ландшафтної архітектури. Підручник. Львів: «Новий світ – 2000», 2020. 702 с. <p style="text-align: center;">Допоміжна</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Бальзак Л.М., Пушкар В.В. Історія садово-паркового і топіарного мистецтва. К. : Вид-во Ін-ту реклами, 2011. 188 с. 7. Дендрофлора України. Дикорослі і культивовані дерева і кущі. Покритонасінні : довідник / М. А. Кохно, Н. М. Трофименко, Л. І. Пархоменко та ін. Київ : Фітосоціоцентр, 2005. Ч. 2. 716 с. 8. Кучерявий В.П. Ландшафтна архітектура : підручник. Львів: «Новий Світ-2000», 2017, 521 с. 9. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць. Львів, 2005, 455 с. 10. Солоненко В.І., Ватаманюк О.В. Класифікація топіарних форм в садово-парковому будівництві : Сільське господарство та лісівництво. 2016. № 3. С. 200–208. 11. Заячук В. Я. Дендрологія: [Підручник]. Львів:

	Απρίορι, 2008. 656 σ.
--	-----------------------